

Ko 'eku palani ki he Faka'ali'ali'anga 'o e Ngaahi Ngāue fo'ou (career expo)

Ko e ngaahi fakahāhā/faka'ali'ali 'o e ngaahi ngāue fo'ou ko ha faingamālie lelei ia ke ke vakai'i mo fekumi ai ki he ngaahi fili ki he ako, ako fakangāue, mo e ngāue 'i he kaha'ū. 'E lava ke fakafiefia/fakalata, pea kapau 'oku ke mateuteu lelei, te ke lava 'o faka'aonga'i lelei 'a ho taimi lolotonga 'o e Fakahā'anga Ngaahi Ngāue.

Sitepu 1: Mateuteu

1. Fekumi kimu'a pea ke 'alu

Ko e hā 'a e ngaahi me'a 'oku ou fiema'u ke u 'ilo'?

Me'a ke ke tokanga ki ai	Ngaahi Fehokotaki'anga	Kakato
Fakakaukau ki he ngaahi me'a 'oku ke mahu'inga'ia ai, ngaahi mālohinga, ngaahi lēsoni manako, pea mo e ngaahi hala te ke muimui ai 'i he kaha'ū.	Fakakakato 'a My journey planner – tautautefito ki he: Fakamatala fakatāutaha, Fekau'aki mo Au, Ngaahi lēsoni mo e ngaahi hala ke muimui ai.	
Fakahoko/fakakakato 'a e fehu'i "Interest Quiz" 'i he Tahatū Career Navigator ke 'ilo ai 'a e ngaahi me'a ke ke mahu'inga'ia (interest types) ai pea vakai'i 'a e ngaahi mala'e ngāue 'e lava ke ke muimui ai'.	Interest quiz	
Tauhi (save) 'a e ngaahi ola 'o ho'o sivi (quiz) ki he "My Kete" (fa'u ha 'akauni (account) kapau 'oku te'eki ai ke 'i ai ha'o 'akauni (account)).	My kete	
Fili 'a e ngaahi fakakaukau ngāue (career ideas) 'oku ke mahu'inga'ia ai mei he sivi (Interest Quiz).	Explore career ideas Kaupapa Māori career ideas	
Fekumi ke 'ilo 'a e ngaahi taukei (experience) pe ngaahi fakamo'oni ako (qualifications) 'oku fiema'u ki he ngaahi ngāue kehekehe.	Explore career ideas Explore study and training Video library Path Finder	

2. Ko e hā 'a e ngaahi ngāue 'oku ou fie 'ilo lahi ki ai?

Fili ha ngaahi fakakaukau ngāue 'e 3 ki he 5 'oku ke fie vakai'i (fie'ilo) lahi ange ki ai. Fekumi ki he ngaahi taukei ngāue (work experience) mo e ngaahi sivi fakamo'oni ako (qualifications) 'oku fiema'u ki he ngāue takitaha.

Fakakaukau Ngāue	Ko e hā 'oku ou mahu'inga'ia ai 'i he ngāue ko eni, pea ko e hā 'eku 'ilo kuo 'osi ma'u fekau'aki mo iá?
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

3. Lisi 'o e ngaahi feitu'u pau ke ke 'a'ahi ki ai

Kole ki ho'ō faiakó ke 'oatu 'a e lisi 'o e kau fakafofonga faka'alí'ali (exhibitors) pea fili 'a kinautolu 'oku ke loto ke 'a'ahi ki ai. Tānaki atu ha ngāue 'e 3 pe lahi ange ki he lisi ko ení.

Ngaahi Kautaha 'i he Ngāue'anga	Kau Tokoni Ako Ma'olunga	Kautaha Ngaue
<i>Fakatātā: Kautaha 'a e Kau 'Akauniteni Fakapalofesinale 'o 'Aositelēlia mo Nu'usila</i>	<i>Fakatātā: ngaahi 'univēsi, wānanga, ngaahi polytechnic, mo e PTEs (Private Training Establishments)</i>	<i>Fakatātā: Kautau malu'i 'a Nu'usila</i>

4. Faka'osi', Mateuteu

Teuteu ha lea fakafe'iloaki nounou fekau'aki mo koe (hingoā, kalasi, mo e ngaahi mala'e 'oku ke mahu'inga'ia ai).

Mālō e lelei

Ko hoku hingoā ko:

'Oku ou 'i he Kalasi 12 'i:

'Oku ou mahu'inga'ia 'i:

Fakatātā: Tekinolosia mo e tisaini. 'Oku ou sai'ia 'i he tekinolosia faka'ilekitulonika, faiva fakatātā, mo hono fakalelei'i 'o e ngaahi palopalema.

'Oku ou fie ako lahi ange fekau'aki mo ha ngāue 'i he:

Fakatātā: IT mo e faiva fakatātā, pea ke u 'ilo 'a e ngaahi lēsoni 'e fiema'u pea mo e ngaahi ako pe ako fakangāue 'oku fiema'u hili 'a e akó.

- To'ō ha pepa mo ha peni ke hiki ai ho'ō ngaahi fakamatalá.
- Tanulouiti/tuku hifo (download) ha tatau 'o e palani 'o e feitu'u fakahā'anga/ faka'alí'ali'anga e ngaahi ngāue (expo floor plan).

Auckland

careersexpo.org.nz/event/auckland

Hamilton

careersexpo.org.nz/event/hamilton

Hawkes Bay

careersexpo.org.nz/event/hawkes-bay-napier

Palmerston North

careersexpo.org.nz/event/palmerston-north

Wellington

careersexpo.org.nz/event/wellington

Christchurch

careersexpo.org.nz/event/christchurch

Dunedin

careersexpo.org.nz/event/dunedin

Lisi Fakapapau'i: Kimu'a Pea Ke Kamata

Fakakakato 'a *My journey planner*– tautautefito ki he: Fakamatala fakatāutaha, Fekau'aki mo Au, Ngaahi lēsoni mo e ngaahi hala ke muimui ai.

Fokotu'u/fa'u ha 'akauni *My Kete* 'i he Tahatū.

Fakahoko 'a e *Interest Quiz* 'i he Tahatū pea tauhi (save) 'a e ngaahi ola ki he *My Kete*.

Fili ha ngaahi fakakaukau ngāue 'e 3 ki he 5 'oku ke fie vakai'i mo ako lahi ange ki ai.

Fekumi ki he a'usia mo e ngaahi tohi fakamo'oni ako (qualifications) 'oku fiema'u ki he ngaahi ngāue ko iā.

Kole ki ho'o faiakó ke 'oatu 'a e lisi 'o e kau fakafofonga faka'alí'ali (exhibitors) pea fili 'a kinautolu 'oku ke loto ke 'a'ahi ki ai.

Teuteu ha lea fakafe'iloaki nounou fekau'aki mo koe

Ma'u ha tatau 'o e palani/mape 'o e feitu'u fakahā'anga (expo floor plan).

To'o ha pepa mo ha peni.

Sitepu 2: Vakai'i 'a e feitu'u fakahā'anga

1. Tohi hifo ha ngaahi fakakaukau ngāue, ngaahi kaveinga, pe ngaahi mala'e 'oku ke fie ma'u ha fakamatala lahi ange fekau'aki mo ia

Fakatātā: 'Oku ou fie 'ilo lahi ange fekau'aki mo e tufunga (carpentry). 'Oku ou fie 'ilo pe 'oku anga fēfē 'a e mo'ui mo e ngāue 'i he kau tau sotia 'o Nu'u Sila (New Zealand Army).

2. Fakakaukau ki he fakamatala 'oku ke fiema'u mo e ngaahi fehu'i ke 'eke

Ngaahi Fehu'i Fakatātā:

- Ko e hā 'a e ngaahi fiema'u ke tali/hu ai ha taha ki he polokalama pe ngāue ko ení?
- Ko e hā 'a e ngaahi poto'i ngāue mo e ngaahi lēsoni 'oku mahu'inga taha '?
- 'Oku 'i ai ha ngaahi sikolasipi pe ngaahi faingamālie ako-ngāue (internships) 'oku lava ke faka'aonga'i?
- 'Oku anga fēfē ha 'aho ngāue angamaheni 'i he ngāue ko ení?
- Ko e hā 'a e ngaahi ngāue 'oku ma'u 'e he kau ma'u tohi fakamo'oni ako koeni ' (tamamiki ako) hili 'a e lava 'enau sivi/ako-ngāue '?
- Kapau 'oku ou mahu'inga'ia 'i he hala/tafa'aki ko ení, ko e hā 'a e ngaahi lēsoni 'e 'aonga taha ke u ako '?

3. Hiki ha'o nouti he taimi kotoa pē

Tohi hifo 'a e ngaahi me'a 'oku ke ako mo 'ilo lolotonga ho'o 'a'ahi ki he ngaahi tu'u'anga/tepile faka'aliali (stands) mo e ngaahi fakataha'anga fakamatala (seminars). Tānaki mai ha ngaahi tohi fakamatala (brochures) pea tauhi 'a e ngaahi fehokotaki'anga (links) 'aonga. Manatu ma'u pē ke fakamālō ki he kau fakafofonga faka'aliali (exhibitors) 'i he'enau tokoní mo e taimi kuo nau vahe'i ma'au.

Hingoa 'o e Tu'u'anga Faka'aliali pē Semina	Ngaahi Fakakaukau mo e Fakalaulauloto
	Ko e hā e ngaahi me'a na'e fakafo pe fo'ou kia au.
	Ko e hā e me'a na'e mahu'inga pe fakamānako
	Ngaahi fakamatala na'a ku ma'u pe 'ilo'i
	[Tānaki atu ho'o ngaahi fehu'i pē 'a'au]
	[Tānaki atu ho'o ngaahi fehu'i pē 'a'au]
	Ko e hā e ngaahi me'a na'e fakafo pe fo'ou kia au.
	Ko e hā e me'a na'e mahu'inga pe fakamānako
	Ngaahi fakamatala na'a ku ma'u pe 'ilo'i
	[Tānaki atu ho'o ngaahi fehu'i pē 'a'au]
	[Tānaki atu ho'o ngaahi fehu'i pē 'a'au]
	Ko e hā e ngaahi me'a na'e fakafo pe fo'ou kia au.
	Ko e hā e me'a na'e mahu'inga pe fakamānako
	Ngaahi fakamatala na'a ku ma'u pe 'ilo'i
	[Tānaki atu ho'o ngaahi fehu'i pē 'a'au]
	[Tānaki atu ho'o ngaahi fehu'i pē 'a'au]

Lisi Fakapapau'i: 'I he 'Aho koia

Tui ha Teunga 'oku ma'a mo maa, taau pea mo fe'unga.
Kamata mei he tepile faka'aliali'anga (stand) 'oku 'uluaki mahu'inga taha kiate koe.
'Eke ha ngaahi fehu'i fekau'aki mo: ngaahi fiema'u ke tali ai ha taha , ngaahi lēsoni 'oku fiema'u, ngaahi sikolasipi, anga 'o ha 'aho ngāue angamaheni, ngaahi sitepu hoko.
Tohi ha ngaahi fakamatalá nounou 'i he tepile faka'aliali'anga, seminā, pe talanoa mo ha ngāue takitaha.
Tānaki ha ngaahi tohi fakamatala (brochures) pea tauhi 'a e ngaahi fehokotaki'anga (links) 'aonga.
Faka'apa'apa'i pea fakamālō ki he kakai/fakafofonga faka'aliali (exhibitors) 'i he'enau tokoní.

Sitepu 3: Palani ho’o sitepu hoko’

Hili ‘a e ‘aho koia’, fakakaukau fakalelei ki he ngaahi me’a na’á ke sio mo fanongo ki ai mei he kau tokoni fakangāue mo kinautolu na’a nau ‘oatu e ‘ilo ngāue, pea kamata ke fokotu’utu’u ho’o ngaahi sitepu hoko atu ki he kaha’ú.

1. Fakahu pea Fakakakato ‘a ‘Eku Palani Fononga/ngāue

Hoko atu hono tātaki mo fakalahi ‘a e ngaahi fakamatala ‘i he [My journey planner](#). Fakakakato ‘a e ngaahi konga ko ‘ení: ‘Eku ngaahi taumu’a, Ngaahi sitepu mo e ngaahi ngāue ke fakahoko, Ko hai ‘e lava ke tokoni kiate au, Ngaahi fakalaulauloto.

2. Lisi ‘a e ngaahi ngāue fo’ou mo e ngaahi tohi fakamo’oni ako na’á ke ‘ilo’i

Ngāue pe tohi Fakamo’oni Ako

Ngāue pe tohi Fakamo’oni Ako

Ngāue pe tohi Fakamo’oni Ako

3. Ngaahi Fakalaulauloto mei he ‘Ekipō/Kātoanga Faka’ali’ali’

Ko e hā ha fakakaukau ngāue fo’ou na’á ku ‘ilo’i pea ‘oku ou fie ako lahi ange ki ai?

Kuo liliu nai ‘a ‘eku vakai ki he ngaahi fili ngāue? Kapau kuo liliu, fakamatala’i ‘a e anga ‘o e liliú.

Ko e hā ‘a e ngaahi fehu’i ‘oku téeki ai ke tali pea ‘oku ou kei fie ‘ilo fekau’aki mo ia?

4. Hoko atu ho’o fekumi mo ‘eke ha ngaahi fehu’i

- ‘Aahi ki he Tahatū – Explore Career Ideas mo e Kaupapa Māori Career Ideas ke ma’u ai ha ngaahi fakamatala lahi ange fekau’aki mo e ngaahi ngāue na’á ke mahu’inga’ia ai.
- Talanoa mo e taha fale’i ngāue (career adviser) ‘i ho ‘apiakó. Te ne lava ‘o tokoni atu ke ke ‘ilo’i ‘a e ngaahi fili kehekehe ki he ako mo e ako fakangāue ‘oku fe’unga mo ho’o ngaahi taumu’a mo e ngaahi me’a ‘oku ke mahu’inga’ia ai.
- Ngāue’aki ‘a e ngaahi fakamatala ‘i he Tahatū ke tokoni ki ho’o fekumi mo ho’o palani ki he kaha’ú.
- [How to find your career path](#)
- [Making a career decision](#)
- [How to choose NCEA subjects](#)
- [Paying for study and training](#)
- [Finding and applying for scholarships](#)
- [How to write a CV](#)
- [How to write a cover letter](#)
- [Doing an interview](#)

Lisi Fakapapau’i: Hili ‘a e Fakahā’anga/faka’ali’ali’anga ‘a e ngaahi ngāue’

Fakahū hake ‘a ‘eku [My journey planner](#).

Lisi ha ngaahi ngāue mo e ngaahi fakamo’oni ako fo’ou na’á ke ‘ilo’i.

Toe ‘a’ahi ki he Tahatū ke vakai’i fakaikiiki ange ‘a e ngaahi halanga ako mo e ngāue.

Fetongi fakamatala pe fetu’utaki atu ki ha taha na’á ke maheni pe fetaulaki mo ia ‘i he ‘ekisipō/Tu’uaki faka’ali’ali.

Talanoa mo e taha fale’i ngāue (career adviser) ‘i ho’o akó ke ma’u ha fale’i fekau’aki mo e ngaahi lēsoni, ako, mo e ngaahi faingamālie ako fakangāue.